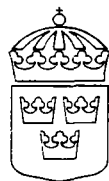

Justitieutskottets betänkande

1989/90:JuU28

Anslag till brottsskadenämnden

1989/90
JuU28

ANDRA HUVUDTITELN

Brottsskadenämnden

Regeringsförslag

I proposition 1989/90:100, bilaga 4 (justitiedepartementet), har regeringen föreslagit riksdagen att

till Brottsskadenämnden: Förvaltningskostnader för budgetåret 1990/91 anvisa ett förslagsanslag på 3 480 000 kr. (punkt G 4 s. 112—113);

till Brottsskadenämnden: Ersättning för skador på grund av brott för budgetåret 1990/91 anvisa ett förslagsanslag på 12 000 000 kr. (punkt G 5 s. 113).

Motioner

1989/90:Ju607 av Olof Johansson m.fl. (c) vari yrkas

25. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ökat stöd till brottsoffren,

26. att riksdagen till brottsofferjourverksamheten för budgetåret 1990/91 anslår 500 000 kr.,

27. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att staten bör förskotta skadeståndersättning till brottsoffer, när gärningsmannen saknar betalningsförmåga,

28. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om särskilda insatser för kvinnliga våldsoffer.

1989/90:Ju702 av Bengt Harding Olson (fp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behov av juridiskt biträde till Brottsofferjourernas Riksförbund.

1989/90:Ju718 av Bengt Harding Olson (fp) vari yrkas att riksdagen beslutar om sådan ändring i 33 kap. 5 § rättegångsbalken att delgivning av tredskodom skall ske genom rättens försorg i de fall som anförts i motionen.

17. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om stöd till brottsoffren.

1989/90:Ju804 av Bengt Westerberg m.fl. (fp) vari yrkas

16. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ett program för att förbättra situationen för brottsoffer.

1989/90:Ju811 av Erkki Tammenoksa (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om psykologhjälp till våldsoffer.

1989/90:Ju821 av Rolf Dahlberg m.fl. (m) vari yrkas

2. att riksdagen hos regeringen begär förslag om inrättande av en brottsoffernämnd i enlighet med vad i motionen anförts,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ekonomiska bidrag till Brottsofferjourernas Riks-förbund och kvinnojourerna.

1989/90:Ju822 av Lars Werner m.fl. (vpk) vari yrkas

6. att riksdagen hos regeringen begär förslag om tillsättande av en brottsofferombudsman.

1989/90:Ju824 av Kent Lundgren m.fl. (mp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om etablering av jourverksamhet för brottsoffer över hela landet med polisens medverkan,

2. att riksdagen hos regeringen begär förslag till ändring av reglerna om målsägarbiträde i enlighet med motionens anda,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om brottsoffrens ställning och ersättningsrätt samt framtagna av bedömningsunderlag på offrets villkor,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om brottsoffrens ekonomiska ersättningar,

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om gärningsmäns deltagande i det sociala ansvaret för brottsoffren samt om förskottsbetalningar via det allmänna,

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om förskottsbetalningar via det allmänna till offret,

7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om uttalande om samhällets skyldighet till omtanke och löpande uppföljning av brottsoffrets situation,

8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om brottsoffers överklagningsmöjligheter om skillnad i utfall föreligger mellan förväntad och reell social utveckling.

1989/90:Ju826 av Rolf Dahlberg m.fl. (m) vari yrkas

1. att riksdagen hos regeringen begär utredning med syfte att klarlägga om staten skall förskotta skadestånd till brottsoffer på sätt som anges i motionen,

3. att riksdagen hos regeringen begär förslag om inrättande av en brottsoffernämnd i enlighet med vad som i motionen anförts,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ekonomiska bidrag till Brottsofferjourernas Riksförbund och kvinnojourerna,

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om förbättrad information till brottsoffer,

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om bättre uppgifter till brottsoffer om det egna ärendet,

7. att riksdagen hos regeringen begär utredning med syfte att belysa brottsoffers psykiska reaktioner i enlighet med vad som i motionen anförts,

8. att riksdagen hos regeringen begär utredning med syfte att klarlägga de totala kostnaderna för brott mot enskilda.

1989/90:Ju829 av Lars Werner m.fl. (vpk) vari yrkas

2. att riksdagen hos regeringen begär förslag om att hotade kvinnor skall få möjlighet till överfallslarm.

Motiveringen återfinns i motion 1989/90:So320.

1989/90:Ju830 av Ylva Annerstedt m.fl. (fp) vari yrkas

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om stöd och stimulans till brottsofferjourer.

Utskottet

Medelsberäkningen

Förvaltningskostnader

Regeringen föreslår ett förslagsanslag på 3 480 000 kr.

Som framgår av budgetpropositionen (s. 112 f) har arbetsbelastningen ökat kraftigt vid nämnden som en följd av ökad tillströmning av framför allt personskadeärenden. Nämnden har med anledning härav medgivits att anställa dels en extra föredragande, dels en ersättare för en långtidssjukskriven handläggare. Regeringen har också nyligen beslutat om en översyn av nämndens organisation och arbetsformer, bl.a. i syfte att rationalisera ärendehandläggningen.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag till medelsanvisning.

Ersättning för skador på grund av brott

Med hänsyn till ärende- och utgiftsutvecklingen under budgetåret 1988/89 föreslår regeringen ett förslagsanslag på 12 milj. kr. Förslaget innebär en anslagsökning med 3,5 milj. kr. och det överensstämmer med brottsskadenämndens anslagsframställning.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag till medelsanvisning.

Inledning

Under senare år har frågor om våldsbrott och brottsoffer varit föremål för stor uppmärksamhet både i den allmänna debatten och i riksdagen, och åtgärder har vidtagits såväl för att markera den stränga synen på våldsbrott och vissa integritetskränkande stöldbrott som för att förbättra brottsoffrens situation.

Utskottet behandlade hithörande frågor så sent som i november förra året (se 1989/90:JuU5). För en utförlig redogörelse för det hittillsvarande arbetet för att förbättra stödet till brottsoffer hänvisas till detta betänkande.

Brottsofferjourer m.m.

I motion Ju607 begärs att det för brottsofferjourverksamheten skall anslås 500 000 kr. för budgetåret 1990/91 och också i motionerna Ju802, Ju821, Ju826 och Ju830 framställs krav på ökat ekonomiskt och annat stöd till brottsofferjourer m.m.

I landet finns mellan fem och tio brottsofferjourer samt centralorganisationen Brottsofferjourernas Riksförbund. Statliga medel till brottsofferjourer och liknande verksamhet har såväl i år som förra året reserverats under anslaget G 5. Brottskadenämnden: Ersättning för skador på grund av brott. Här kan nämnas att regeringen nyligen beslutat om ett bidrag på sammanlagt 500 000 kr. av statliga medel till riksförbundet, varav hälften över brottsskadenämndens anslag. Vissa jourer får också kommunalt stöd till sin verksamhet. Härtill kommer bidrag från frivilligorganisationer. Det förekommer också att myndigheter, t.ex. socialtjänsten och polisen, och frivilligorganisationer bidrar med personellt stöd.

Här bör också nämnas att frågor om brottsofferjourer tas upp i Brottsförebyggande rådets (BRÅ) rapport (1988:1) Brottsoffer. Rapporten har nu överlämnats till kommissionen (Dir. 1989:58) för att motverka våldet och förbättra stödet till brottsoffren (våldskommissionen). I dess direktiv framhåller justitieministern att tiden nu är mogen för en mer övergripande utvärdering av de hittills vidtagna åtgärderna (jfr. prop. 1987/88:100, bil. 4 s. 34 ff) där ett särskilt program för att stärka brottsoffrens ställning lades fram) och att göra en inventering av vad som ytterligare kan göras. Våldskommissionens arbete skall avslutas under innevarande år.

Utskottet har i tidigare sammanhang framhållit brottsofferjourernas värdefulla arbete (se t.ex. 1989/90:JuU5 s. 28 f), och utskottet noterar med tillfredsställelse att det även för nästa budgetår kommer att finnas medel avsatta för brottsofferjourerna liksom att jourerna får stöd i sin verksamhet från många andra organ. Frågor om samhällsstöd till brottsofferjourer m.m. är också aktualiserade i andra sammanhang, och någon åtgärd från riksdagen med anledning av motionerna Ju607, Ju802, Ju821, Ju826 och Ju830 i här behandlade delar krävs inte.

I motion Ju702 framförs önskemål om ett särskilt juridiskt biträde till Brottsofferjourernas Riksförbund. Motionärens tanke är att riksförbundet bör beredas möjlighet att anställa en person med juridiska kunskaper, som skulle ansvara för den juridiska rådgivningen till lokalföreningarna. Juristen skulle också svara för rådgivning i enskilda ärenden och medverka vid utbildning av stödpersoner.

Regeringen har som nyss nämnts nyligen beslutat om ett engångsbidrag på 500 000 kr. till Brottsofferjourernas Riksförbund. Bidraget skall användas till utvecklingsarbete vid brottsofferjourerna, till att starta nya jourer och till utbildning av stödpersoner.

Såvitt utskottet kan bedöma rymms den verksamhet som föreslås i motion Ju702 i och för sig väl inom de sålunda angivna ramarna för bidragets användning. Det ankommer emellertid inte på riksdagen att fatta beslut om hur bidraget skall användas, och som nyss framgått anser utskottet det inte heller för närvarande aktuellt med uttalanden från riksdagens sida om ytterligare bidrag till brottsofferjourer. Utskottet avstyrker bifall till motionen.

I motion Ju824 begärs åtgärder som syftar till att få till stånd fler jourer i samarbete med polisen.

I detta sammanhang bör erinras om rikspolisstyrelsens rapport (RPS rapport 1989:1) Brottsofferjourer — En handledning för polisens medverkan i brottsofferverksamhet, som utarbetats just i syfte att främja tillkomsten av brottsofferjourer. Där betonas bl.a. att en väsentlig förutsättning för att en brottsofferjour skall kunna fungera är att den har den lokala polisens stöd.

Under avsnittet Riktlinjer för resursanvändningen inom polisväsendet gör civilministern i årets budgetproposition (bil. 15, s. 100) positiva uttalanden om ökad omsorg om brottsoffer och om möjligheterna för polismyndigheterna att stödja brottsofferjourer.

Utskottet ansluter sig till dessa uttalanden och vill hänvisa till rapporten, som på ett tydligt sätt markerar rikspolisstyrelsens positiva inställning till brottsofferjourer. Det ankommer på den lokala polisorganisationen att disponera resurser för ändamålet. Utskottet avstyrker bifall till motion Ju824 i här behandlad del.

I motionerna Ju821 och Ju826 föreslås att en särskild brottsoffernämnd skall inrättas. Nämndens främsta uppgift skulle vara att fördela bidrag till bl.a. brottsofferjourer.

För närvarande beslutar regeringen om bidrag till brottsofferjourerna. Bidrag utbetalas som nämnts ovan över brottsskadenämndens anslag. Utskottet ser ingen anledning att föreslå en ändring i denna ordning, och utskottet avstyrker bifall till motionerna Ju821 och Ju826 i här behandlade delar.

I motion Ju822 framförs önskemål om att en särskild tjänst som brottsofferombudsman skall inrättas. Syftet är att öka brottsoffrens rättssäkerhet.

Här kan nämnas att det åvilar såväl polisen som åklagaren och domstolen att på olika sätt hjälpa ett brottsoffer att ta till vara sina intressen. T.ex. åligger det enligt särskild föreskrift i 3 § polisförordningen (1984:730) polisen att ge hjälp och stöd till den som drabbats

av brott, och åklagaren har skyldighet bl.a. att hjälpa brottsoffret att föra skadeståndstalan i brottmålet mot gärningsmannen. Även domstolen skall på olika sätt försöka underlätta för brottsoffret. Som framgår nedan har även bl.a. socialtjänsten ett ansvar, t.ex. i akuta situationer. Tillsynen över myndigheternas tillämpning av lagar och andra författningar utövas av justitieombudsmannen (se 12 kap. 6 § regeringsformen).

Utskottet har mot den angivna bakgrunden svårt att se att det skulle finnas behov av en särskild brottsofferombudsman, och utskottet avstyrker bifall till motion Ju822 i denna del.

Stöd till brottsoffer

I flera motioner framställs krav på ett mer individuellt inriktat stöd till brottsoffer.

I motion Ju607 understryks sålunda betydelsen av att socialtjänsten i kommunerna har en fungerande socialjour, något som enligt motionärerna långt ifrån alltid är fallet. Vidare förespråkas upprättande i landstingens regi av kris- och vårdcentrum för brottsoffer. Också i motion Ju824 understryks särskilt socialtjänstens ansvar. Bl.a. framställs krav på kontinuerlig uppföljning av brottsoffrets situation efter brottet.

Utskottet har tidigare (se 1989/90:JuU5 s. 20) konstaterat att det är självklart att ett brottsoffrets behov av bl.a. personligt stöd inte alltid kan tillgodoses genom åtgärder från polisen, åklagarna och domstolarna. Utskottet har pekat på att brottsofferjourerna har en stor funktion att fylla i detta sammanhang. Utskottet vill tillägga att också insatser av andra samhällsorgan kan bli aktuella. Detta gäller särskilt åtgärder av socialtjänsten och, beroende på omständigheterna i det enskilda fallet, kroppssjukvården och den psykiatriska vården.

Utskottet förutsätter att de samhällsorgan som har att svara för den individuella vården organiserar sin verksamhet på ett sådant sätt att de krav som rimligen kan ställas går att uppfylla. Någon anledning för riksdagen att göra sådana uttalanden som begärs i motion Ju607 finns inte och utskottet avstyrker bifall till motionen i denna del.

När det gäller yrkandet i motion Ju824 vill utskottet understryka att det inte kan komma i fråga att ålägga socialtjänsten eller annan myndighet ett *obligatoriskt* uppföljningsansvar när det gäller brottsoffer. Här som i andra sammanhang måste den enskildes integritet respekteras och initiativet till stöd eller vård i princip tas av den enskilde och utövas på dennes villkor. En annan sak är, som utskottet nyss anfört, att socialtjänsten och sjukvården mer allmänt sett har en uppgift i detta sammanhang. Utskottet avstyrker bifall till denna del av motion Ju824.

I motionerna Ju607 och Ju829 aktualiseras särskilt utsatta kvinnors behov av hjälp och skydd. Motionärerna pekar på att många kvinnor tvingas leva under ständigt hot. I motionerna föreslås bl.a. installation av trygghetslarm för att förbättra det fysiska skyddet för denna grupp.

Här bör först nämnas våldskommissionen, vars arbete bl.a. innebär att undersöka vad som kan göras för att hindra eller motverka det våld som sker inom hemmets väggar och som främst drabbar kvinnor och barn i form av misshandel och sexuella övergrepp.

Vidare bör nämnas att regeringen i slutet av förra året tillsatte en arbetsgrupp för frågor om våld mot kvinnor (C 1989:A). Arbetsgruppen skall samarbeta med våldskommissionen. I arbetsgruppens direktiv framhålls att arbetet med att på olika sätt motverka att kvinnor utsätts för grova övergrepp måste intensifieras. Kvinnors rätt till samhällets stöd måste stärkas, och beredskapen hos rättsväsendet och andra — särskilt socialtjänsten och sjukvården — att på ett ändamålsenligt sätt skydda, stödja och hjälpa dem som utsätts för övergrepp måste förbättras. I direktiven uppmärksammas vidare polisens viktiga roll när det gäller det akuta skyddet av utsatta kvinnor. Det framhålls att behovet av fysiskt skydd måste uppmärksammas även på annat sätt, bl.a. med hjälp med skyddade bostäder m.m. Slutligen pekas i direktiven på behovet av utveckling av metoder för stöd- och behandlingsinsatser och på att ökade kunskaper krävs för att förebygga och förhindra våld och andra övergrepp mot kvinnor. I detta sammanhang understryks att ny kunskap måste sökas inte minst genom kvinno- och jämställdhetsforskningen och att ett omfattande upplysnings- och attitydförändrande arbete är nödvändigt.

Civilministern understryker under avsnittet Jämställdhetsfrågor i budgetpropositionen (bil. 15, s. 157) vikten av det pågående arbetet mot kvinnovåldet.

Utskottet kan ansluta sig till uppfattningen att särskilda åtgärder krävs för att skydda och hjälpa de utsatta kvinnor det här är fråga om. Utskottet vill här erinra om sitt av riksdagen godkända förslag om straffskärpning vid överträdelse av besöksförbud och om sitt, likaledes av riksdagen godkända, förord för en utvidgning av rätten till målsägandebiträde (se 1989/90:JuU5 s. 13 ff och 21 f). Frågor om ytterligare åtgärder är också som framgått föremål för ett omfattande arbete inom regeringskansliet.

Några åtgärder med anledning av kraven i motionerna Ju607 och Ju829 är därför inte erforderliga, och utskottet avstyrker bifall till motionerna i här behandlade delar.

Frågan om utvidgning av rätten till målsägandebiträde tas upp i motion Ju824.

Som just nämnts förordade utskottet i november förra året i sitt av riksdagen godkända betänkande en utvidgning av rätten till målsägandebiträde. Utskottet uttalade att den rätten borde gälla utan begränsningar i mål om sexualbrott enligt 6 kap. brottsbalken, och att den också borde väsentligt utvidgas när det gällde mål om misshandel. Frågan bereds för närvarande i regeringskansliet.

Någon åtgärd från riksdagens sida är alltså inte erforderlig, och utskottet avstyrker bifall till motion Ju824 i denna del.

I motionerna Ju802 och Ju826 begärs ökade insatser för att förbättra informationen till brottsoffer. Motionärerna föreslår att *en* myndighet skall få ett särskilt ansvar för information om t.ex. polisutredningen och rättegångsförfarandet i allmänhet. I motionerna föreslås också att målsäganden skall underrättas bl.a. om rättegången mot den som misstänks för brottet. Utskottet behandlade utförligt liknande motionsyrkanden i november förra året (se 1989/90:JuU5 s. 18 ff).

I fråga om information till brottsoffer om regelsystemet m.m. hänvisade utskottet då till att en rad åtgärder under senare år vidtagits. Utskottet pekade bl.a. på att polisen har en särskild skyldighet att lämna brottsoffer råd och stöd, att åklagaren ålagts informationsskyldighet i förundersökningskungörelsen (1947:948) och att domstolsverket tagit fram ett informationsmaterial om rättegången.

Sammantaget fann utskottet att det var tillfredsställande sörjt för att på ett enkelt sätt lämna målsäganden information om t.ex. möjligheterna till skadestånd och ersättning enligt brottsskadelagen och om rättegångsförfarandet. Utskottet ansåg inte några ytterligare åtgärder från riksdagens sida erforderliga och avstyrkte bifall till ett motionsyrkande i saken.

När det gällde ett motionsönskemål om målsägandens rätt till information om t.ex. polisutredningen, beslut om åtal och tidpunkt för rättegången konstaterade utskottet att åklagaren och domstolarna i princip har skyldighet att hålla målsäganden informerad om han eller hon begär det. Utskottet ansåg det då aktuella motionsönskemålet tillgodosett och fann att det inte borde föranleda någon åtgärd från riksdagens sida.

Utskottet saknar anledning att frånga sina helt nyligen gjorda ställningstaganden och avstyrker bifall till motionerna Ju802 och Ju826 i här behandlade delar.

Ersättning vid brott

Frågor om skadestånd vid brott tas upp i flera motioner. Också denna fråga behandlades utförligt av utskottet i november 1989 (se 1989/90:JuU5 s.10 ff).

Som framgår i det betänkandet regleras rätten till skadestånd i skadeståndslagen (1972:207). Regleringen innebär sammanfattningsvis att var och en som uppsåtligen eller av vårdslöshet vållar person- eller sakskada i princip skall ersätta skadan (2 kap. 1 §). Vid personskada utgår ersättning för sjukvårdskostnader m.m., inkomstförlust och ideell skada (förluster av icke-ekonomisk natur). I sistnämnda hänseende utgår ersättning för sveda och värk, lyte eller annat stadigvarande men samt olägenheter i övrigt till följd av skadan (5 kap. 1 §). Vid brott mot den personliga friheten och vissa andra integritetskränkande brott föreligger det också skyldighet att utge ersättning för lidande (1 kap. 3 §). Ersättning för ren förmögenhetsskada, dvs. ekonomisk skada som uppkommit utan samband med att någon lidit person- eller sakskada, kan också utgå vid brott (2 kap. 4 §).

I motion Ju824 framställs krav dels på att ersättning skall utgå för psykiskt och fysiskt lidande och för bestående men, dels på att ersättningen skall utformas som en livränta som motsvarar skillnaden mellan potentiella utvecklingsmöjligheter före skadan och begränsningar efter skadan.

Utskottet konstaterar att skadeståndslagens regler i stora drag svarar mot motionärernas yrkande i fråga om beräkningen av ersättningen. Utskottet konstaterar vidare att ersättning kan fastställas att utgå på olika sätt, t.ex. som ett engångsbelopp eller som livränta. Utskottet vill tillägga att regeringen förra året tillsatte en utredning om ersättning för ideell skada i samband med personskada (dir. 1988:76). Enligt direktiven skall utredas bl.a. frågan om skadestånd för integritetskränkningar på grund av brott.

Utskottet anser mot den angivna bakgrunden att det här behandlade yrkandet i motion Ju824 inte bör föranleda någon åtgärd från riksdagens sida.

Ersättning för skada på grund av brott kan utgå ur olika försäkringar, t.ex. hemförsäringen. I vissa fall finns möjlighet att få ersättning av staten enligt regleringen i brottsskadelagen (1978:413).

Ersättning enligt brottsskadelagen utgår för personskada i allmänhet och för kränkning vid vissa integritetskränkande brott. Dessutom kan ersättning för sakskada utgå, men när det gäller sådana skador är rätten till ersättning begränsad och gäller i första hand s.k. rymlingsskador. När ersättning utbetalas övertar staten motsvarande krav på gärningsmannen.

Det sagda innebär att ersättning enligt brottsskadelagen normalt utgår för personskada m.m. och att staten i dessa fall i princip förskotterar skadeståndet. I enlighet med utskottets ställningstaganden i höstas när det gällde motsvarande motionskrav får önskemålen i motionerna Ju802, Ju824, och Ju826 alltså anses tillgodosedda såvitt avser förskottering av skadestånd för personskada.

Vid sakskada och ren förmögenhetsskada däremot gäller begränsningar i rätten till brottsskadeersättning, och statens skyldighet att förskottera skadestånd härför är i motsvarande mån inskränkt. Utskottet fann i höstas detta vara en ändamålsenlig ordning, och utskottet uttalade att ett generellt åtagande från statens sida att förskottera brottsskadestånd i här aktuella fall knappast är aktuellt. Utskottet är alltså av denna uppfattning, och utskottet avstyrker bifall till motionerna Ju607, Ju802, Ju824 och Ju826 även i dessa delar.

Utskottets nu gjorda ställningstagande leder utskottet till att ta avstånd även från tanken i motion Ju824 att brottsskadestånd skall förskotteras av staten redan innan skadeståndsskyldigheten fastställts i dom. Utskottet vill i sammanhanget erinra om att det finns möjlighet för brottsoffer lika väl som för andra samhällsmedborgare att få bistånd enligt socialtjänstlagen, t.ex. i en akut krissituation. Utskottet vill tillägga att, i fråga om ersättning enligt brottsskadelagen, det inte är nödvändigt att skadeståndsskyldigheten fastställts. Däremot måste det stå klart att skadan orsakats genom brott och inte genom t.ex. olyckshändelse och naturligtvis måste det finnas utredning om skadan.

I motion Ju824 föreslås en särskild ordning för omprövning av brottskadestånd. Omprövning bör, enligt vad som anförs i motionen, ske under medverkan av socialförvaltningen.

Utskottet vill här nämna att det i vissa fall är möjligt att få ett skadestånd omprövat, t.ex. om förutsättningarna vid ett skadestånds fastställande visat sig felaktiga. Utskottet tänker t.ex. på situationen där ett till synes vanligt benbrott inte läker normalt och det alltså i efterhand visar sig att skadan gett upphov till invaliditet. I sådana fall är det naturligt att den skadelidande tar upp förhandlingar med gärningsmannen eller dennes försäkringsbolag och, om rättelse inte vinnns, för saken vidare till domstol. Utskottet vill i sammanhanget också erinra om möjligheten till rättshjälp och om att det också enligt brottskadelagens regler är möjligt att ompröva en fastställd ersättning.

Utskottet kan inte se någon anledning till ändring i denna ordning, och utskottet avstyrker bifall till motion Ju824 såvitt avser omprövning av skadestånd.

I motion Ju824 framställs också önskemål om att brottsoffret skall få hjälp vid utredningen av skadans storlek.

I denna del kan utskottet konstatera dels att målsäganden har möjlighet att med hjälp av polis och åklagare på ett enkelt sätt få sin skadeståndstalan prövad i brottmålsrättegången (se prop. 1987/88:1, JuU14, rskr. 81), dels att en av målsägandebiträdets — när sådant förordnats — uppgifter är att tillvarata målsägandens intressen i nu berört hänseende. Särskilt under förundersökningsförfarandet kan det, som departementschefen framhåller (prop. 1987/88:107 s. 23), vara lämpligt att biträdet tar upp frågor om att väcka skadeståndstalan i anledning av brottet och diskutera frågor om yrkanden, grunder och bevisning i dessa delar. Vidare gäller att, om inte åklagaren åtagit sig att förbereda och utföra målsägandens skadeståndstalan, målsägandebiträdets behörighet att företräda målsäganden omfattar även frågor om skadestånd som handläggs i samband med åtal för brottet. I mer komplicerade fall kan det bli fråga om att avskilja skadeståndsdelen för handläggning i den för tvistemål stadgade ordningen. Målsäganden torde i sådana fall regelmässigt beviljas allmän rättshjälp. En utgångspunkt för den rättsliga handläggningen av skadeståndskraven är att dessa kan preciseras. Det ligger alltså i sakens natur att målsäganden får hjälp att precisera sina krav av t.ex. åklagaren eller rättshjälpsombudet.

Utskottet, som anser att den nuvarande ordningen uppfyller högt ställda krav när det gäller att underlätta för målsäganden, kan inte finna att några åtgärder med anledning av det nu behandlade yrkandet i motion Ju824 är påkallade. Utskottet avstyrker bifall till motionsyrkandet.

I motion Ju718 förespråkas en ändring i rättegångsbalken för att åstadkomma en ordning där tredskodomar om skyldighet att utge skadestånd på grund av brott alltid skall delges genom rättens försorg. Syftet är att underlätta för brottsoffer när det gäller verkställighet av sådana domar.

Enligt 3 kap. 5 § utsökningsbalken får en tredskodom som avser betalningsskyldighet i normalfallet verkställas genast, dvs. oberoende av om återvinningsfristen löpt ut. Någon delgivning av domen före verkställigheten i de fall motionären tar upp är alltså inte erforderlig. Motionen får anses tillgodosedd redan genom gällande regler, och utskottet avstyrker bifall till den.

Brottsofferutredning m.m.

I motion Ju804 efterlyses arbete på ett samlat program för att förbättra stödet till brottsoffer, och i motionerna Ju802 och Ju826 begärs utredning om brottsoffers psykiska reaktioner I de två sistnämnda motionerna tas också upp frågan om en utredning om den totala kostnaden för brott mot enskilda. Slutligen framförs i motion Ju811 förslag om en utredning syftande till ökad psykologisk hjälp till brottsoffer.

Utskottet vill nu liksom tidigare understryka sin positiva hållning till samlade åtgärder för att förbättra situationen för brottsoffer.

När utskottet i november 1989 (se 1989/90:JuU5 s. 29) behandlade liknande motionsönskemål om en brottsofferutredning redovisade utskottet mot bakgrund av det dittills gjorda arbetet tveksamhet till en sådan utredning. Under alla omständigheter borde först avvaktas regeringens ställningstaganden med anledning av BRÅ:s rapport *Brottsoffer*. Det arbetet pågår alltjämt inom ramen för våldskommissionens uppdrag, och det beräknas kunna slutföras under innevarande år.

I det angivna beredningsläget var utskottet inte i höstas berett att tillstyrka kraven på en brottsofferutredning. Utskottet har alltjämt samma inställning, och utskottet avstyrker bifall till motionerna Ju802, Ju804 och Ju826 i här behandlade delar.

När det gäller kravet i motion Ju811 på utredning om hur man på bästa möjliga sätt kan hjälpa dem som har drabbats av grövre våld eller de våldsoffer som har behov av psykiatrisk vård, utgår utskottet från att våldskommissionen kommer att närmare granska även denna fråga. Något uttalande från riksdagens sida erfordras alltså inte, och utskottet avstyrker bifall till motionen.

Frågan om en utredning om den totala kostnaden för brott mot enskilda har utskottet behandlat vid flera tillfällen, senast i december 1989 (se 1989/90:JuU16 s. 5 och där gjorda hänvisningar). Utskottet har därvid avstyrkt bifall till liknande motionsyrkanden. Utskottet som hänvisar till redogörelsen i decemberbetänkandet finner inte heller nu anledning att frångå sina tidigare ställningstaganden i saken. Utskottet avstyrker bifall till motionerna Ju802 och Ju826 i här behandlade delar.

Utskottet hemställer

1. beträffande *anslag till brottskadenämnden: förvaltningskostnader*

att riksdagen med bifall till regeringens förslag till *Brottskadenämnden: Förvaltningskostnader* för budgetåret 1990/91 anvisar ett förslagsanslag på 3 480 000 kr.,

2. beträffande *anslag till brottskadenämnden: ersättning för skador på grund av brott*

att riksdagen med bifall till regeringens förslag till *Brottskadenämnden: Ersättning för skador på grund av brott* för budgetåret 1990/91 anvisar ett förslagsanslag på 12 000 000 kr.,

3. beträffande *stöd till brousofferjourer m.m.*

att riksdagen avslår motion 1989/90:Ju607 yrkande 26, motion 1989/90:Ju802 yrkande 17 i denna del, motion 1989/90:Ju821 yrkande 3, motion 1989/90:Ju826 yrkande 4 och motion 1989/90:Ju830 yrkande 3,

res. 1 (m, fp, vpk)

res. 2 (c)

4. beträffande *juridiskt biträde till Brottsofferjourernas Riksförbund*

att riksdagen avslår motion 1989/90:Ju702,

5. beträffande *fler jourer i samarbete med polisen*

att riksdagen avslår motion 1989/90:Ju824 yrkande 1,

res. 3 (mp)

6. beträffande *en brottsoffer nämnd*

att riksdagen avslår motion 1989/90:Ju821 yrkande 2 och motion 1989/90:Ju826 yrkande 3,

res. 4 (m)

7. beträffande *en brottsofferombudsman*

att riksdagen avslår motion 1989/90:Ju822 yrkande 6,

res. 5 (vpk, mp)

8. beträffande *socialtjänstens och sjukvårdens ansvar*

att riksdagen avslår motion 1989/90:Ju607 yrkande 25,

res. 6 (mp)

9. beträffande *socialtjänstens uppföljningsansvar*

att riksdagen avslår motion 1988/89:Ju824 yrkande 7,

res. 7 (mp)

10. beträffande *trygghetslarm m.m.*

att riksdagen avslår motion 1989/90:Ju607 yrkande 28 och motion 1989/90:Ju829 yrkande 2,

res. 8 (fp, c, vpk, mp)

11. beträffande *utvidgning av rätten till målsägandebiträde*

att riksdagen avslår motion 1989/90:Ju824 yrkande 2,

res. 9 (mp)

12. beträffande *information till brottsoffer*

att riksdagen avslår motion 1989/90:802 yrkande 17 i denna del samt motion 1989/90:Ju826 yrkandena 5 och 6,

res. 10 (m, fp)

13. beträffande *beräkningen av brottskadestånd m.m.*

att riksdagen avslår motion 1989/90:Ju824 yrkande 4,

res. 11 (mp)

14. beträffande *förskottering av brottskadestånd vid personska-*
da

att riksdagen avslår motion 1989/90:Ju802 yrkande 17 i denna del, motion 1989/90:Ju824 yrkande 5 i denna del och motion 1989/90:Ju826 yrkande 1 i denna del,

res. 12 (m, mp)

15. beträffande *förskottering av brottskadestånd vid sakskada*

att riksdagen avslår motion 1989/90:Ju607 yrkande 27, motion 1989/90:Ju802 yrkande 17 i denna del, motion 1989/90:Ju824 yrkande 5 i denna del och motion 1989/90:Ju826 yrkande 1 i denna del,

res. 13 (m, fp, c, mp)

16. beträffande *förskottering av brottskadestånd före dom*

att riksdagen avslår motion 1989/90:Ju824 yrkande 6,

res. 14 (mp)

17. beträffande *omprövning av brottskadestånd*

att riksdagen avslår motion 1989/90:Ju824 yrkande 8,

res. 15 (mp)

18. beträffande *hjälp vid utredningen om brottskadestånd*

att riksdagen avslår motion 1989/90:Ju824 yrkande 3,

res. 16 (mp)

19. beträffande *delgivning av tredskodom*

att riksdagen avslår motion 1989/90:Ju718,

20. beträffande *brottsofferutredning*

att riksdagen avslår motion 1989/90:Ju802 yrkande 17 i denna del, motion 1989/90:Ju804 yrkande 16 och motion 1989/90:Ju826 yrkande 7,

res. 17 (m, fp)

21. beträffande *utredning om psykologstöd*

att riksdagen avslår motion 1989/90:Ju811,

22. beträffande *totala kostnaden för brott mot enskilda*

att riksdagen avslår motion 1989/90:Ju802 yrkande 17 i denna del och motion 1989/90:Ju826 yrkande 8.

res. 18 (m)

Stockholm den 3 april 1990

På justitieutskottets vägnar

Britta Bjelle

Närvarande: Britta Bjelle (fp), Lars-Erik Lövdén (s), Ulla-Britt Åbark (s), Jerry Martinger (m), Birthe Sörestedt (s), Ingbritt Irhammar (c), Bengt-Ola Rytter (s), Göran Magnusson (s), Eva Johansson (s), Göran Ericsson (m), Lars Sundin (fp), Anders Svärd (c), Berith Eriksson

Reservationer

1. Stöd till brottsofferjourer m.m. (mom. 3)

Britta Bjelle (fp), Jerry Martinger (m), Göran Ericsson (m), Lars Sundin (fp), Berith Eriksson (vpk) och Birgit Henriksson (m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 4 börjar med "Utskottet har" och slutar med "krävs inte" bort ha följande lydelse:

Utskottet har i tidigare sammanhang understrukt brottsofferjourernas värdefulla arbete (se t.ex. 1989/90:JuU5 s. 28 f), och utskottet noterar i och för sig med tillfredsställelse att det även nästa budgetår kommer att vara möjligt för brottsofferjourerna att få statliga bidrag till sin verksamhet. Detta är emellertid inte tillräckligt. Utskottet anser sålunda att tiden nu är mogen att garantera brottsofferjourerna ekonomiskt stöd till verksamheten. Detta bör ske genom att hittillsvarande tillfälliga bidrag administreras över statsbudgeten genom ett särskilt anslag för ändamålet. Härigenom blir det möjligt för brottsofferjourerna att planera verksamheten på sikt. I avvaktan härpå åligger det regeringen att besluta om bidrag till brottsofferjourerna. Som nys framgått har regeringen också nyligen beslutat om ett bidrag på 500 000 kr. till Brottsofferjourernas Riksförbund. Mot den bakgrunden är utskottet inte nu, som begärs i motion Ju607, berett att närmare precisera vilka bidragsbelopp som kan bli aktuella för nästa budgetår. Ett riktmärke bör dock vara att bidraget skall uppgå till en sådan nivå att det blir möjligt att, i linje med vad som anförs i motionerna Ju802, Ju821, Ju826 och Ju830, fortsätta uppbyggnaden av och utvecklingsarbetet vid brottsofferjourerna.

Vad utskottet nu anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under moment 3 bort ha följande lydelse:

3. beträffande *stöd till brottsofferjourer m.m.*

att riksdagen med avslag på motion 1989/90:Ju607 yrkande 26 och med anledning av motion 1989/90:Ju802 yrkande 17 i denna del, motion 1989/90:Ju821 yrkande 3, motion 1989/90:Ju826 yrkande 4 och motion 1989/90:Ju830 yrkande 3 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

2. Stöd till brottsofferjourer m.m. (mom. 3)

1989/90:JuU28

Ingbritt Irhammar och Anders Svärd (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 4 börjar med "Utskottet har" och slutar med "krävs inte" bort ha följande lydelse:

Utskottet har i tidigare sammanhang understrukit brottsofferjourernas värdefulla arbete (se t.ex. 1989/90:JuU5 s. 28 f), och utskottet noterar i och för sig med tillfredsställelse att det även nästa budgetår kommer att vara möjligt för brottsofferjourerna att få statliga bidrag till sin verksamhet. Detta är emellertid inte tillräckligt. Utskottet anser sålunda att tiden nu är mogen att garantera brottsofferjourerna ekonomiskt stöd till verksamheten, och målet bör vara att det skall finnas en brottsofferjour i varje polisdistrikt. Detta bör ske genom att hittillsvarande tillfälliga bidrag administreras över statsbudgeten genom ett särskilt nyinrättat anslag för ändamålet. Härigenom blir det möjligt för brottsofferjourerna att planera verksamheten på sikt.

I fråga om anslaget storlek är, anser utskottet, en lämplig utgångspunkt för nästa budgetår Brottssofferjourernas Riksförbunds hemställan om bidrag från förra året — riksförbundet hemställde då om ett startbidrag på 1 milj. kr. Som nyss nämnts har regeringen beslutat om ett bidrag på 500 000 kr. Utskottet anser därför att riksdagen bör anvisa 500 000 kr. till bidrag till Brottssofferjourernas Riksförbund för budgetåret 1990/91. Det sagda innebär att utskottet, med anledning även av motionerna Ju802, Ju821, Ju826 och Ju830, tillstyrker bifall till motion Ju607 i denna del.

dels att utskottets hemställan under moment 3 bort ha följande lydelse:

3. beträffande *stöd till brottsofferjourer m.m.*

att riksdagen med bifall till motion 1989/90:Ju607 yrkande 26 och med anledning av motion 1989/90:Ju802 yrkande 17 i denna del, motion 1989/90:Ju821 yrkande 3, motion 1989/90:Ju826 yrkande 4 och motion 1989/90:Ju830 yrkande 3 till *Bidrag till Brottssofferjourernas Riksförbund* för budgetåret 1990/91 anvisar ett förslagsanslag på 500 000 kr.

3. Fler jourer i samarbete med polisen (mom. 5)

Anita Stenberg (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 5 som börjar med "Utskottet ansluter" och slutar med "behandlad del" bort ha följande lydelse:

Utskottet ansluter sig till dessa uttalanden och vill hänvisa till rapporten, som på ett tydligt sätt markerar rikspolisstyrelsens positiva inställning till brottsofferjourer. Utskottet vill också peka på att den basorganisation som har full geografisk täckning över hela landet är polisen. Det är självklart att polisen bör vara en av länkarna i den jourverksamhet som måste finnas överallt. Staten måste sålunda ta ansvar för att via polisen påverka att jourverksamheten byggs upp i hela landet. Vad utskottet nu anfört bör riksdagen med anledning av motion Ju824 som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under moment 5 bort ha följande lydelse:
5. beträffande *fler jourer i samarbete med polisen*
att riksdagen med anledning av motion 1989/90:Ju824 yrkande 1
som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

1989/90:JuL:28

4. En brottsoffer nämnd (mom. 6)

Jerry Martinger, Göran Ericsson och Birgit Henriksson (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 5 som börjar med "För närvarande" och slutar med "behandlade delar" bort ha följande lydelse:

Det finns starka skäl för det allmänna att stödja det frivilliga arbete till brottsoffrens förmån som bedrivs inom de aktuella organisationerna, och stödet bör ges stadga och kontinuitet. Utskottet anser att den i motionerna föreslagna ordningen med en särskild brottsoffer nämnd bör övervägas närmare med sikte på att en sådan nämnd skall kunna inrättas från och med budgetåret 1991/92. Det åligger således regeringen att i nästa års budgetproposition lägga fram ett förslag för riksdagen. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under moment 6 bort ha följande lydelse:
6. beträffande *en brottsoffer nämnd*
att riksdagen med anledning av motion 1989/90:Ju821 yrkande 2
och motion 1989/90:Ju826 yrkande 3 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

5. En brottsoffer ombudsman (mom. 7)

Berith Eriksson (vpk) och Anita Stenberg (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 6 som börjar med "Utskottet har" och slutar med "denna del" bort ha följande lydelse:

Under senare år har emellertid utredningar och forskning givit en bättre bild av brottsoffrens situation och det trauma det kan vara att bli utsatt för brott. Brottsoffer behöver kvalificerad hjälp, men brister har konstaterats när det gäller denna gruppss rättssäkerhet. Åtgärder behövs sålunda för att öka brottsoffrens rättssäkerhet, och utskottet kan ansluta sig till kravet på en särskild brottsoffer ombudsman i motion Ju822. Regeringen bör snarast låta inrätta en sådan tjänst. Vad utskottet nu anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under moment 7 bort ha följande lydelse:
7. beträffande *en brottsoffer ombudsman*
att riksdagen med anledning av motion 1989/90:Ju822 yrkande 6
som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

6. Socialtjänstens och sjukvårdens ansvar (mom. 8)

1989/90:JuU28

Anita Stenberg (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 6 som börjar med "Utskottet förutsätter" och slutar med "denna del" bort ha följande lydelse:

Utskottet vill ytterligare understryka vikten av att brottsoffer får den hjälp och det stöd av bl.a. sociala och sjukvårdande myndigheter som de har rätt att kräva. Det gäller därför att berörda myndigheter organiserar sin verksamhet på ett sådant sätt att brottsoffrens behov inte eftersätts. Utskottet vill mot den bakgrunden ansluta sig till kraven i motion Ju607 och förorda att särskilda kris- och vårdcentra för brottsoffer inrättas. Det ankommer på regeringen att ta erforderliga initiativ härvidlag. Detta bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under moment 8 bort ha följande lydelse:

8. beträffande *socialtjänstens och sjukvårdens ansvar*
att riksdagen med anledning av motion 1989/90:Ju607 yrkande 25 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

7. Socialtjänstens uppföljningsansvar (mom. 9)

Anita Stenberg (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 6 som börjar med "När det" och slutar med "motion Ju824" bort ha följande lydelse:

När det gäller yrkandet i motion Ju824 vill utskottet understryka att det är samhällets sak att hålla sig à jour med brottsoffrets utveckling och sociala återhämtning. Detta bör skötas av de sociala myndigheterna. Uppföljningen bör ske löpande under det första året efter brottet och därefter med allt längre intervaller. Det ankommer på regeringen att ta erforderliga initiativ i denna fråga. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under moment 9 bort ha följande lydelse:

9. beträffande *socialtjänstens uppföljningsansvar*
att riksdagen med anledning av motion 1989/90:Ju824 yrkande 7 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

8. Trygghetslarm (mom. 10)

Britta Bjelle (fp), Ingbritt Irhammar (c), Lars Sundin (fp), Anders Svärd (c), Berith Eriksson (vpk) och Anita Stenberg (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 7 som börjar med "Några åtgärder" och slutar med "behandlade delar" bort ha följande lydelse:

Utskottet kan emellertid inte finna att de av regeringen vidtagna åtgärderna är tillräckliga. Det krävs i stället omedelbara konkreta åtgärder. Utskottet anser sålunda att personer som utsatts för våldsbrott och till vars skydd besöksförbud beslutats skall kunna få trygghetslarm på det allmännas bekostnad. Det sagda innebär att utskottet ansluter sig till kraven på trygghetslarm i motionerna Ju607 och Ju829. Det

ankommer på regeringen att utforma närmare regler för ifrågavarande anordningar, och regeringen bör redovisa sina åtgärder för riksdagen snarast. Vad utskottet nu anfört bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under moment 10 bort ha följande lydelse:

10. beträffande *trygghetslarm*

att riksdagen med anledning av motion 1989/90:Ju607 yrkande 28 och motion 1989/90:Ju829 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

9. Utvidgning av rätten till målsägandebiträde (mom. 11)

Anita Stenberg (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 7 som börjar med "Någon åtgärd" och slutar med "denna del" bort ha följande lydelse:

Utskottet vill understryka vikten av att det inledda arbetet bedrivs med största skyndsamhet. Utskottet anser det angeläget att ett förslag läggs fram för riksdagen under innevarande år. Detta bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under moment 11 bort ha följande lydelse:

11. beträffande *utvidgning av rätten till målsägandebiträde*

att riksdagen med anledning av motion 1989/90:Ju824 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

10. Information till brottsoffer (mom. 12)

Britta Bjelle (fp), Jerry Martinger (m), Göran Ericsson (m), Lars Sundin (fp) och Birgit Henriksson (m) och anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 8 som börjar med "Utskottet saknar" och slutar med "behandlade delar" bort ha följande lydelse:

Även om således vissa åtgärder under senare år vidtagits för att förbättra informationen om utredningsförfarandet till en person som drabbats av brott är åtgärderna enligt utskottets mening långt ifrån tillräckliga. Polisen saknar t.ex. en informationsbroschyr, och såvitt utskottet kunnat inhämta beror det på att medel härför inte ställts till förfogande. Ytterligare åtgärder är således erforderliga när det gäller informationsmaterial. Vidare bör *en* myndighet få det övergripande ansvaret för all information till brottsoffer.

När det sedan gäller yrkandet om målsägandens rätt till information om t.ex. polisutredningen, beslut om åtal och tidpunkt för rättegången har åklagarna och domstolarna i och för sig i princip skyldighet att hålla målsäganden informerad om han eller hon begär det. Utskottet ställer sig dock tveksamt till om berörda myndigheter tillämpar reglerna i praktiken. Enligt utskottets uppfattning tyder mycket på att så inte skulle vara fallet. Även på denna punkt är således åtgärder erforderliga. Lämpliga sådana bör initieras av regeringen.

Vad utskottet nu med anledning av motionerna Ju802 och Ju826 anfört bör riksdagens som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under moment 12 bort ha följande lydelse:

12. beträffande *information till brottsoffer*
att riksdagen med anledning av motion 1989/90:Ju802 yrkande 17 i denna del och motion 1989/90:Ju826 yrkandena 5 och 6 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

11. Beräkningen av brottsskadestånd m.m. (mom. 13)

Anita Stenberg (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 9 som börjar med "Utskottet anser" och slutar med "riksdagens sida" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser emellertid i linje med vad som anförs i motion Ju824, att ersättning på grund av brott bör utgå som en medborgarlön, som gör det möjligt för brottsoffret att köpa t.ex. den vård och utrustning som behövs för att kompensera bortfallet av ett normalt liv. Regeringen bör få i uppdrag att utforma regler för en sådan medborgarlön och lägga fram ett förslag för riksdagen. Detta bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under moment 13 bort ha följande lydelse:

13. beträffande *beräkningen av brottsskadestånd m.m.*
att riksdagen med anledning av motion 1989/90:Ju824 yrkande 4 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

12. Förskottering av brottsskadestånd vid personskada (mom. 14)

Jerry Martinger (m), Göran Ericsson (m), Birgit Henriksson (m) och Anita Stenberg (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 9 som börjar med "Det sagda" och slutar med "för personskada" bort ha följande lydelse:

Det sagda innebär att ersättning enligt brottsskadelagen normalt utgår för personskada m.m. och att staten i dessa fall i princip förskotterar skadeståndet. Utskottets uppfattning är emellertid att denna möjlighet är okänd för den stora allmänheten och att alltså en bred informationsinsats är nödvändig. Det framstår inte heller som rimligt att ett brottsoffer själv måste vidta åtgärder för att få ut ersättningen av staten. Tvärtom borde staten automatiskt betala ut brottsskadeersättningen i de fall det blir känt för staten, t.ex. genom dom på skadeståndsskyldighet, att rätt till brottsskadeersättning för personskada föreligger. Regeringen bör åläggas att lägga fram ett förslag om ändring i brottsskadelagen i linje med vad som nu anförts och vidare bör regeringen ta initiativ till informationsinsatser t.ex. inom ramen för

den av utskottet tidigare förordade landsomfattande kampanjen mot våld m.m. (se 1989/90:JuU5 s. 9). Vad utskottet nu anfört bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under moment 14 bort ha följande lydelse:

14. *beträffande förskottering av brottsskadestånd vid personskada*
att riksdagen med anledning av motion 1989/90:Ju802 yrkande 17 i denna del, motion 1989/90:Ju824 yrkande 5 i denna del och motion 1989/90:Ju826 yrkande 1 i denna del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

13. Förskottering av brottsskadestånd vid sakskada (mom. 15)

Britta Bjelle (fp), Jerry Martinger (m), Ingbritt Irhammar (c), Göran Ericsson (m), Lars Sundin (fp), Anders Svärd (c), Birgit Henriksson (m) och Anita Stenberg (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 9 som börjar med "Vid sakskada" och slutar med "dessa delar" bort ha följande lydelse:

Vid sakskada gäller däremot begränsningar i rätten till brottsskadeersättning, och statens skyldighet att förskottera skadestånd härför är i motsvarande mån inskränkt. Utskottet anser att denna ordning inte är tillfredsställande. Enligt utskottets mening borde en ordning övervägas där staten normalt förskotterar skadestånd även för sakskada och ren förmögenhetsskada under förutsättning att skadeståndsskyldigheten fastställts i dom.

En utvidgning av statens ansvar för enskildas kostnader för brott i linje med vad som här anförts bör enligt utskottets mening närmare utredas — inte minst måste finansieringsfrågorna närmare belysas innan ställning tas till hur ett utvidgat system med förskottering av brottsskadestånd bör utformas. Vad utskottet nu anfört med anledning av motionerna Ju607, Ju802, Ju824 och Ju826 bör riksdagen ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under moment 15 bort ha följande lydelse:

15. *beträffande förskottering av brottsskadestånd vid sakskada*
att riksdagen med anledning av motion 1989/90:Ju607 yrkande 27, motion 1989/90:Ju802 yrkande 17 i denna del, motion 1989/90:Ju824 yrkande 5 i denna del och motion 1989/90:Ju826 yrkande 1 i denna del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

14. Förskottering av brottsskadestånd före dom (mom. 16)

Anita Stenberg (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 9 som börjar med "Utskottets nu" och slutar med "om skadan" bort ha följande lydelse:

I motion Ju824 aktualiseras tanken på utbetalning av brottsskadestånd redan innan dom fallit i skadeståndsdelen. Enligt motionärerna bör en preliminär snabbutredning göras om brottsoffrets situation och om möjligheterna till skadestånd och livränta, varpå a conto-utbetalningar kan börja omgående.

Utskottet kan för sin del känna sympati för denna tanke och utskottet anser den vara värd att överväga närmare. Regeringen bör sålunda genast inleda ett sådant arbete. Detta bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under moment 16 bort ha följande lydelse:

16. *beträffande förskottering av brottsskadestånd före dom*
att riksdagen med anledning av motion 1989/90:Ju824 yrkande 6
som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

15. Omprövning av brottsskadestånd (mom. 17)

Anita Stenberg (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 10 som börjar med "Utskottet kan" och slutar med "av skadestånd" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser emellertid att denna ordning ställer alltför stora krav på brottsoffret. En bättre ordning skulle, som förordas i motion Ju824, kunna vara att brottsoffret fick hjälp av socialförvaltningen om det visar sig att det finns anledning att ompröva ett brottsskadestånd. Det skulle då åligga socialförvaltningen att — om brottsoffret så önskar — föra frågan om omprövning till domstol. Regeringen bör närmare granska denna fråga och lägga fram förslag för riksdagen. Detta bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under moment 17 bort ha följande lydelse:

17. *beträffande omprövning av brottsskadestånd*
att riksdagen med anledning av motion 1989/90:Ju824 yrkande 8
som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

16. Hjälpt vid utredningen om brottsskadestånd (mom. 18)

Anita Stenberg (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 10 som börjar med "Utskottet, som" och slutar med "till motionsyrkandet" bort ha följande lydelse:

Utskottet vill för sin del, i linje med vad som anförs i motion Ju824, understryka att utredningen som skall ligga till grund för ersättningskraven måste ske på brottsoffrets villkor. Därvid är att märka att brottsoffer nästan utan undantag känner sig skändade och kränkta. De är alltså psykiskt skadade. Detta kräver särskilda hänsynstaganden från polisens, åklagarens och målsägandebiträdets sida. Utskottet har anledning anta att berörda personer inte alltid har den insikt som behövs för att rätt hantera situationen. Detta kan medföra att brottsoffrets rättmätiga anspråk inte blir kända. Regeringen bör överväga hur utredningen om brottsoffrets skadeståndskrav kan förbättras. Detta bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under moment 18 bort ha följande lydelse:

18. *beträffande hjälp vid utredningen om brottskadestånd*
att riksdagen med anledning av motion 1989/90:Ju824 yrkande 3 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

17. Brottsofferutredning m.m. (mom. 20)

Britta Bjelle (fp), Jerry Martinger (m), Göran Ericsson (m), Lars Sundin (fp) och Birgit Henriksson (m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 11 som börjar med "I det" och slutar med "behandlade delar" bort ha följande lydelse:

I det angivna beredningsläget var utskottet inte i höstas berett att tillstyrka kraven på en brottsofferutredning.

Utskottet intar emellertid nu den ståndpunkten att det saknas anledning för riksdagen att avvakta regeringens ställningstagande rörande BRÅ:s rapport Brottsoffer. Tvärtom skulle detta ytterligare fördröja erforderliga åtgärder till stöd för brottsoffren samtidigt som behovet av kunskap om brottsoffrens situation alltjämt är mycket stort. Självklart är sådana bakgrundsfakta, som enligt utskottets uppfattning i dag till stor del saknas, en nödvändig förutsättning när det gäller att bedöma vilka ytterligare åtgärder som behövs för att ge hjälp och stöd åt brottsoffren. En sådan utredning som efterlysts i motionerna bör också kunna ligga till grund för ett samlat program för stöd till brottsoffer.

Utskottet förordar således att en brottsofferutredning tillsätts med i huvudsak de uppgifter som i linje med motionskraven angetts i det föregående. Vad utskottet nyss anfört bör således ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under moment 20 bort ha följande lydelse:

20. *beträffande brottsofferutredning m.m.*
att riksdagen med anledning av motion 1989/90:Ju802 yrkande 17 i denna del, motion 1989/90:Ju804 yrkande 16 och motion 1989/90:Ju826 yrkande 7 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

18. Totala kostnaden för brott mot enskilda (mom. 22)

1989/90:JuU28

Jerry Martinger, Göran Ericsson och Birgit Henriksson (alla m) anser *dels* att den del av utskottets yttrande på s. 11 som börjar med "Frågan om" och slutar med "behandlade delar" bort ha följande lydelse:

Frågan om en utredning om den totala kostnaden för brott mot enskilda aktualiseras i motionerna Ju802 och Ju826. Utskottet har vid flera tillfällen tidigare behandlat liknande motionsyrkanden och då avstyrkt bifall till dem (se 1989/90:JuU16 s. 5 och där gjorda hänvisningar).

Utskottet anser att en förutsättning för ett effektivt utformat stöd till brottsoffren är kunskap om hur brott drabbar de enskilda människorna inte minst i ekonomiskt hänseende. Utskottet vill i sammanhanget peka på att utredningar har gjorts som belyser kostnaderna för den s.k. ekonomiska brottsligheten medan motsvarande undersökning när det gäller de "vanliga" brotten saknas. Utskottet är mot den bakgrunden nu berett att tillstyrka de här aktuella utredningskraven. Utskottet vill tillägga att en positiv sideeffekt av utredningsarbetet blir ökad kunskap om brottsligheten i stort. Detta kommer att öka effektiviteten i kampen mot brottsligheten. Arbetet med en utredning om den totala kostnaden för brott mot enskilda bör sålunda snarast inledas. Detta bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under moment 22 bort ha följande lydelse:

22. beträffande *totala kostnaden för brott mot enskilda* att riksdagen med anledning av motion 1989/90:Ju802 yrkande 17 i denna del och motion 1989/90:Ju826 yrkande 8 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

Särskilt yttrande

Socialtjänstens och sjukvårdens ansvar (mom. 8)

Ingbritt Irhammar och Anders Svärd (båda c) anför:

Vi vill i linje med vad utskottet uttalar understryka att socialtjänsten och sjukvården har ett ansvar när det gäller brottsoffer. Det är av stor vikt att de olika vårdande och stödjande organen organiserar sin verksamhet så att de krav som rimligen kan ställas på hjälp och stöd till brottsoffer kan tillgodoses. Detta gäller inte minst i akuta krisituationer. Vi vill här särskilt peka på att den av oss förordade utbyggnaden av brottsofferjourerna kommer att underlätta samarbetet mellan t.ex. socialjourer, kriscentra i landstingens regi och olika organisationer, något som är nödvändigt för att ge brottsoffer adekvat hjälp.

